

ASIA**Esitutkintapäätöksen viipyminen****KANTELU**

Kantelija on oikeuskanslerille 11.2.2019 osoittamassaan kantelussa arvostellut poliisilaitoksen menettelyä esitutkinnassa. Kantelija katsoo muun ohella, että hänen 28.2.2018 tekemässä rikosilmoituksessa tarkoitetun epäillyn kunnianloukkauksen syyteoikeus vanhentui esitutkinnan aikana.

SELVITYS JA VASTINE

Poliisihallitukselta on pyydetty selvitys ja lausunto, jotka toimitetaan kantelijalle tämän päätöksen liitteenä. Poliisihallituksen toimittama aineisto on sisältänyt apulaispoliisipäällikkö A:n antaman poliisilaitoksen lausunnon ja poliisilaitoksen rikosylikonstaapelin B:n selvityksen.

RATKAISU

Asiakirjoista ilmenevät tapahtumat

Poliisilaitoksen selvityksen ja lausunnon mukaan kantelijan tekemä tutkintapyyntö oli kirjattu saapuneeksi poliisilaitokselle 28.2.2018. Tutkintapyynnössä kantelija katsoi epäillyn syyllistyneen väärään ilmiantoon ja kunnianloukkaukseen kantelijaa kohtaan.

Kantelijan asiassa tutkinnanjohtajana toimi aluksi rikoskomisario C (1.3.-30.8.2018). C:n jäätyä eläkkeelle tutkinnanjohtajuus oli siirtynyt rikoskomisario D:lle (30.8.2018-8.1.2019) ja tämän jälkeen rikosylikonstaapeli B:lle. Poliisilaitoksen selvityksen mukaan B oli samana päivänä tehnyt epäiltyä kunnianloukkausta koskevan tapauspäätöksen. Epäillyn väärän ilmiannon osalta B oli tehnyt syyttäjälle esitutkinnan rajoittamisesityksen, minkä perusteella esitutkinta lopetettiin 31.1.2019.

Poliisilaitos toteaa selvityksessään, että asiaan liittyvät ulkoiset tekijät, kuten käytettävissä olevat tutkintaresurssit sekä poliisin mahdollisuus asettaa tehtävät kiireellisyysjärjestykseen vai-

kuttavat tosiasiallisesti sekä esitutinnan aloittamiseen, että toimittamiseen. Rikoskomisario C toimi ennen eläköitymistään rikostorjunnan taktisen ryhmän tutkinnanjohtajana ja hänen työkuormansa oli haasteellinen. Poliisilaitos katsoo rikoksen syyteoikeuden vanhentumisen johtuneen ennemminkin siitä syystä, että tutkintapyyntö oli tehty vanhenemisajan jo ollessa lähellä, kuin poliisin menettelystä. Tämän vuoksi asiassa ei poliisilaitoksen näkemyksen mukaan ole ilmennyt aihetta epäillä, että esitutinnan toimittamisessa kantelijan tapauksessa olisi viivytelty aiheettomasti siten, että sitä voitaisiin pitää lainvastaisena menettelynä.

Poliisilaitos kuitenkin toteaa lausunnossaan, että tutkinnanjohtajan velvollisuus on huolehtia, että esitutkinta toimitetaan ilman aiheetonta viivästystä esitutkintalain 3 luvun 11 §:n tarkoittamalla tavalla. Tutkinnanjohtajan tulee itse aktiivisesti seurata johdettavinaan olevien esitutkintojen edistymistä sekä pitää huolta siitä, että esitutkinta saatetaan loppuun hyvissä ajoin ennen rikoksen syyteoikeuden vanhentumista siten, että syyteharkinnalle jää kohtuullinen aika. Kantelijan tapauksessa tutkinnanjohtajan olisi tullut pyrkiä priorisoimaan tehtävänsä siten, ettei epäillyn kunnianloukkausrikoksen syyteoikeus olisi vanhentunut esitutkinnan kestäessä.

Poliisihallitus on omassa lausunnossaan todennut, että poliisilaitoksella on työnantajana velvollisuus kohdentaa resurssinsa siten, etteivät jutut pääse vanhentumaan tutkintaryhmien juttupaineesta johtuen. Poliisihallitus katsoo, ettei poliisilaitos ole noudattanut kaikkia viranomaisia koskevaa perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaista velvollisuutta käsitellä asiat asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivästystä. Poliisihallitus katsoo kuitenkin, että moitittavuutta vähentävänä tekijänä tulee huomioida kantelija oma menettely tämän jättäessä poliisille kohtuuttoman lyhyen ajan rikosilmoituksen käsittelyyn ennen syyteoikeuden vanhentumista. Poliisihallitus viittaa näkemyksensä tueksi siihen, että kantelijan 4.2.2019 rikosylikonstaapeli B:lle osoittamassa, kantelun liitteenä olleessa sähköpostissa kantelija kertoo saaneensa tietää epäilystä kunnianloukkauksesta toukokuussa 2017.

Asiaan liittyvät oikeusohjeet

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Valtion virkamieslain (750/1994) 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä.

Rikoslain 24 luvun 9 §:n (879/2013) mukaan kunnianloukkausrikoksesta tuomitaan rangaistukseksi sakkoa.

Rikoslain 8 luvun 1 §:n 2 momentin 4 kohdan (985/2016) mukaan syyteoikeus vanhentuu, jollei syytettä ole nostettu kahdessa vuodessa, jos ankarin rangaistus rikoksesta on enintään vuosi vankeutta, sakkoa tai rikesakko.

Esitutkintalain (805/2011) 3 luvun 11 §:n 1 momentin mukaan esitutkinta on toimitettava ilman aiheetonta viivytystä. Pykälän 3 momentin mukaan esitutkintatoimenpiteet voidaan olosuhteiden sitä edellyttäessä asettaa tärkeysjärjestykseen.

Arvio ja johtopäätös

Esitutinnan viivytyksetön aloittaminen ja toimittaminen palvelevat rikosten asianosaisten oikeusturvan toteutumista. Viivytyksettömyys on tärkeää myös koko rikosoikeudellisen järjestelmän toimivuuden ja uskottavuuden kannalta. Esitutkintapäätöksen tekemisen viivytyksettömyyttä arvioitaessa on lisäksi otettava huomioon oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 14 §:n 1 momentti (18/2012), jonka mukaan asianomistajan syyteoikeuden käyttämisen edellytyksenä on virallisen syyttäjän päätös jättää syyte nostamatta, tai syyttäjän taikka esitutkintaviranomaisen päätös siitä, että esitutkintaa ei toimiteta tai että se keskeytetään, taikka lopetetaan. Asianomistaja saa nostaa syytteen myös, jos esitutkintatoimenpiteiden suorittamista on tutkinnanjohtajan päätöksellä siirretty.

Esitutkinnalle tai esitutinnan aloittamista koskevan päätöksen tekemiselle ei voida asettaa enimmäisaikaa, vaan hyväksyttävää aikaa on arvioitava huomioon ottaen asian laatu, laajuus sekä yksilölliset erityispiirteet. Asiaan liittyvät ulkoiset tekijät, kuten käytettävissä olevat tutkintaresurssit sekä poliisin mahdollisuus asettaa tehtävänsä kiireellisyysjärjestykseen vaikuttavat tosiasiallisesti sekä esitutinnan mahdolliseen aloittamiseen, että sen toimittamiseen.

Velvollisuus toimittaa esitutkinta ilman aiheetonta viivytystä ei koske ainoastaan esitutinnan mahdollisen aloittamispäätöksen jälkeisiä toimia (esitutkinta suppeassa merkityksessä), vaan myös esitutinnan mahdollista aloittamista koskevan päätöksen tekemistä ja sitä edeltäviä toimenpiteitä (esitutkinta laajassa merkityksessä).

Käytössäni olleesta selvityksestä ei ilmene, että kantelijan asiassa olisi suoritettu mitään alustaviakaan esitutkintatoimenpiteitä ennen rikoksen syyteoikeuden vanhentumista.

Kantelusta ja sen liitteenä olleesta sähköpostikirjeenvaihdosta ilmenee, että kantelijan ja hänen asiaa käsitelleiden poliisimiesten oikeudellinen tulkinta epäillyn kunnianloukkausrikoksen syyteoikeuden vanhentumisesta poikkesivat toisistaan. Kantelun liitteenä olleessa, rikosylikonsultaapeli B:n 6.2.2019 päivätyssä kantelijalle osoitetussa sähköpostiviestissä todetaan epäillyn kunnianloukkausrikoksen syyteoikeuden vanhentuneen B:n käsityksen mukaan 14.6.2018. Minulla ei ole aihetta tulkita rikoksen syyteoikeuden vanhentumisaikaa toisin.

Tutkintapyyntöä tekevän maallikon ei voida lähtökohtaisesti kohtuudella edellyttää tietävän, mistä mahdollisista rikoksista tietyssä asiassa voi olla kyse, saati milloin syyteoikeus rikoksista vanhenee. Näiden seikkojen selvittäminen on poliisin tehtävä. Esitutkinta tulee saattaa loppuun siten, että asianomistajan toissijainen syyteoikeus ei vaarannu tilanteissa, joissa asia ei etene syyttäjän harkittavaksi. On tärkeää, että asianomistajaa (tai syyttäjää) tiedotetaan tarvittaessa ajoissa syyteoikeuden vanhentumisen uhasta ja että syyteharkinnalle jää riittävästi aikaa.

Käytössäni olleen selvityksen valossa kantelijan asian käsittely ei sinänsä ole poliisilaitoksella kestänyt kauan. Syyteoikeus on kuitenkin esitutinnan aikana vanhentunut, eikä kantelijalla ole siten ollut mahdollisuutta saattaa asiaansa tuomioistuimen arvioitavaksi. Kokonaisarvioissani olen huomionut, että tutkintapyyntö oli tehty hyvin lähellä epäillyn rikoksen syyteoikeuden vanhentumista. Toisaalta kyse ei ole ollut poikkeuksellisen laajasta tai muutoin haasteellisesta rikosasiasta. Asianosaiset ovat olleet tiedossa, mutta mitään toimenpiteitä asiassa ei käytössäni olleen selvityksen perusteella ollut tehty eikä asianomistajaan oltu yhteydessä.

Viime kädessä vastuun esitutinnan riittävän joutuisasta toimittamisesta kantaa tutkinnanjohtaja. Työnantajalla on kuitenkin velvollisuus valvoa resurssien asianmukaista käyttöä ja huolehtia riittävästä valvonnan järjestämisestä sen varmistamiseksi, etteivät rikosten syyteoikeudet

vanhene esitutkinnan aikana niissäkään tilanteissa, joissa juttujen käsittelijät henkilöhallinnollisista syistä vaihtuvat kesken käsittelyn.

Toimenpiteet

Kiinnitän poliisilaitoksen huomiota esitutkinnan viivytyksettömään toimittamiseen. Tässä tarkoituksessa toimitan ratkaisuni tiedoksi myös Poliisihallitukselle.

Kantelu ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Petri Rouhiainen

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

KÄYNTIOSOITE
POSTIOSOITE

Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
PL 20, 00023 Valtioneuvosto

PUHELIN 0295 16001
TELEFAKSI 09 160 23975

E-MAIL
INTERNET

etunimi.sukunimi@okv.fi
www.okv.fi